

Участь України у міжнародних

організаціях на початку XXI-го століття та перспективи розвитку взаємовідносин з міжнародними організаціями

Т. С. Данильченко

здобувач Інституту законодавства Верховної
Ради України

Особливо важливою роллю у міжнародному просторі для України є її участь в міжнародних організаціях. Внаслідок цього, треба вирішити питання фінансування міжнародних організацій, до яких увійшла Україна в правовому порядку, що потребує створення своєї законотворчої бази.

Ключові слова: міжнародні організації, законотворча база.

Наиболее важная роль в международном пространстве для Украины – это ее участие в международных организациях. Вследствие этого, нужно решить вопрос финансирования международных организаций, в которые Украина вошла в правовом порядке, что требует создания своей законотворческой базы.

Ключевые слова: международные организации, законотворческая база.

Especially important role in international space for Ukraine there is its participating in international organizations. It is needed to decide the question of financing of international organizations to which Ukraine entered in a legal order which needs the law base.

Keywords: international organizations, law base.

Після того, як Україна здобула незалежність у 1991 році, особливо важливої ролі набула її участь у міжнародних організаціях. Тому необхідно визначитися з термінами щодо поняття «міжнародна організація» та форм співпраці з ними у правовому аспекті.

Важливим є визначення терміна «міжнародна організація» – це об'єднання держав відповідно до міжнародного права і на основі міжнародного договору для здійснення співробітництва в політичній, економічній, культурній, науково-технічній, правовій та інших галузях, що має необхідну для цього систему органів, права й обов'язки, похідні від прав і обов'язків держав, і автономну волю, обсяг якої визначається волею держав-членів.

Через участь у міжнародних організаціях Україна здійснює свої функціональні обов'язки щодо захисту прав і свобод громадян, які проживають на території України або за її межами. З одного боку, це дуже важливо для міжнародного визнання нашої країни, а з іншого – участь в такій кількості міжнародних організацій потребує відповідальності і великої роботи у правових відносинах з міжнародними організаціями [1].

За даними Міністерства закордонних справ України, на сьогодні Україна є членом 75 міжнародних організацій. Наприклад, Україна є членом таких організацій, як Організація Об'єднаних Націй, Організації Об'єднаних Націй з питань науки, освіти, культури, а також Ради Європи, Міжнародної морської організації, Всесвітньої організації охорони здоров'я, Європейського банку реконструкції та розвитку, Міжнародного валютного фонду, Світової організації торгівлі і т. п. Прикладом такої співпраці з міжнародними організаціями, одним з нещодавніх досягнень в даному питанні є вступ

України до Світової Організації Торгівлі. Так, Законом України про Ратифікацію від 16 квітня 2008 р. Україна стала повноправним членом Світової організації торгівлі (далі – СОТ).

Вступ до СОТ означає для України інтеграцію до міжнародної ринкової економіки, створення правових засад для стабільного передбачуваного ведення бізнесу і міжнародної торгівлі. Також Україна матиме доступ до міжнародного механізму врегулювання торговельних суперечок та створення сприятливого клімату для іноземних інвестицій. Зможе здобути ширший вибір товарів та послуг і можливість для розповсюдження своїх товарів та послуг на інші території. Отримання Україною статусу повноправного учасника міжнародної торгівлі збільшить її можливості брати участь у регіональних союзах і об'єднаннях.

У рамках процедури здійснення регулярних оглядів торговельної політики, Україна має право отримувати від інших країн-членів СОТ додаткові пояснення щодо певних заходів таких країн, а також вимагати їх скасування в разі виявлення ознак дискримінації у двосторонніх відносинах. Міністерство економіки на постійній основі здійснює моніторинг роботи СОТ з огляду торговельної політики та у разі доцільності надає зауваження й запитання до оглядів торговельної політики країн-членів СОТ. Згідно з графіком роботи СОТ були опрацьовані матеріали оглядів торговельної політики Вірменії, Китаю та США.

Крім того, Україна використовує правила та механізми СОТ для захисту інтересів національного виробника на внутрішньому та зовнішніх ринках, в т. ч. через вирішення торговельних суперечок шляхом консультацій в рамках СОТ.

На цьому етапі для України важливо визначитися з основним напрямком міжнародної діяльності, а також зробити

все можливе для створення законодавчої бази, яка зробить Україну сильним і впевненим учасником міжнародних правовідносин, що також зможе захистити нашу державу та її інтереси на світовій арені.

У вітчизняному законодавстві записано, що Україна бере участь лише у тих організаціях, які сприяють забезпеченню її національних інтересів. Зокрема у статті 18 Конституції України передбачається підтримання взаємовигідного співробітництва нашої держави з міжнародними організаціями з метою забезпечення її національних інтересів.

Слід також врахувати, що членство у міжнародних організаціях потребує фінансового забезпечення для участі України у міжнародних організаціях, що є одним з найважливіших питань, які постають перед нашою державою. Вперше бюджетом України у 1999 р. було створено прецедент галузевого фінансування, де сплата внесків до організацій передбачалась через Міністерство зовнішніх відносин, а сплата внесків до міжнародних фінансових організацій – через Міністерство фінансів.

За радянських часів членство України у міжнародних організаціях забезпечувалось з загальносоюзного бюджету, але вже з 1992 р. Україна як незалежна держава сама забезпечувала своє членство в міжнародних організаціях. Саме з цього часу молода держава Україна відчула сильне навантаження на свою економіку, навіть не зважаючи на те, що з 2001 року законодавство стає більш деталізованим та прозорим. Проблема фінансування ще й на сьогодні залишається одним із самих гострих і не до кінця врегульованих питань в сучасній Україні [2].

Взагалі в Україні законодавство визначило 2 шляхи фінансування членства України в міжнародні організації – бюджетне та позабюджетне. Але при цьому у пункті п'ятому Постанови Кабінету Мі-

ністрів України «Про єдиний державний реєстр міжнародних організацій, членом яких є Україна» №327 від 4 квітня 2001 р. (далі – Постанова) передбачена можливість зміни шляхів фінансування [4].

Так, у Постанові зазначені у переліку Центральні органи виконавчої влади кожного року надсилають до Міністерства фінансів запити щодо фінансування виплат, пов'язаних зі сплатою членських внесків до відповідних міжнародних організацій. Якщо організація виступає на підставі міжнародного договору, який укладається від імені України та Кабінету Міністрів України і у цей самий час погоджується, що єдиним шляхом, яким будуть сплачуватися внески до її бюджету, будуть кошти держбюджету, Міністерство фінансів планує необхідні кошти у загальному фонді державного бюджету [3].

У разі якщо членство набуто на підставі міжвідомчого договору, тоді Міністерство закордонних справ складає план щодо видатків на зовнішньоекономічну діяльність, а інші органи виконавчої влади передбачають видатки, які розглядаються як видатки на керівництво, управління і забезпечення діяльності цих органів. Міністерство фінансів також передбачає членства в міжнародних організаціях за рахунок позабюджетних джерел. До таких джерел відносяться спеціальні фонди, що створені поза межами держбюджету, зацікавлені підприємства та підприємства, які управляються Центральними органами виконавчої влади. Також законодавством України передбачено поєднання 2 шляхів фінансування бюджетного та позабюджетного, правовою підставою для чого є Постанова Кабінету Міністрів України «Про створення Державного спеціалізованого фонду фінансування загальнодержавних витрат на авіаційну діяльність та участь України у міжнародних авіаційних організаціях» №819 від 28 вересня 1993 р. [5].

Але незважаючи на динамічний розвиток нормативно-правової бази щодо регулювання фінансування участі України у міжнародних організаціях, Україна, на жаль, залишається боржником перед бюджетами багатьох міжнародних організацій.

Вирішити проблему заборгованості намагалися 2 способами.

По-перше, намагалися провести переговори щодо зменшення суми внесків України до окремих організацій, таких, як, наприклад, ООН [6].

По-друге, з 2001-го року передбачалось введення мораторію на вступ та членство України у тих організаціях, участь у яких вимагає сплату внесків та інших виплат, які перевищують суму, передбачену Держбюджетом на цей рік. Тобто основоположною функцією цього мораторію було попередження зростання суми заборгованості, що дозволяло б поступово з року в рік виділити нові кошти.

Але вже починаючи з 2004 року, замість мораторію була впроваджена спеціальна процедура. Дана спеціальна процедура передбачає, що рішення Кабінету Міністрів України, а також Закон про участь

України в міжнародних організаціях будуть регулювати питання щодо вступу України до міжнародних організацій або приєднання до міжнародних договорів за умовами членства, які передбачають сплату внесків, або здійснення будь-яких інших виплат за рахунок Держбюджету України.

Однак, на жаль, проблема фінансування України участі у міжнародних організаціях залишається актуальною і сьогодні.

Так, на початку 2011-го року борг України перед міжнародними організаціями за підрахунком групи Geostratergy становив 150 мільйонів доларів США. Але відомо, що наслідками постійної заборгованості є позбавлення членства або позбавлення якогось права, що впливає з членства. Україна вже була позбавлена членства у Міжнародній організації світового нагляду. Україна може втратити вплив та можливість представити і захистити свої права на світовій арені.

Таким чином, треба вирішити питання фінансування міжнародних організацій, до яких увійшла Україна, в правовому порядку, що потребує своєї законодавчої бази.

Список використаної літератури

1. Кулеба Д. І. Участь України у міжнародних організаціях. Правова теорія і практика // К. – Видавничий дім «Промені». – 2007. – 304 с.
2. Закон України «Про Державний бюджет України на 2001 рік» № 120 від 7 грудня 2000 р.» // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – №2. – С. 10.
3. Закон України «Про державний бюджет України на 2004 рік» № 1344 від 27 листопада 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – №17-18. – 250 с.
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про єдиний державний реєстр міжнародних організацій, членом яких є Україна» № 327 від 4 квітня 2001 р. // Офіційний вісник України. – 2001. – № 14. – С. 206.
5. Постанова Кабінету Міністрів України «Про створення Державного спеціалізованого фонду фінансування загальнодержавних витрат на авіаційну діяльність та участь України у міжнародних авіаційних організаціях» №819 від 28 вересня 1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>
6. *Ивановский И. А.* Определение, основные начала, задачи и значения международного права // Антология української юридичної думки : в 10 т. / Редкол. Ю. С. Шемшученко (голова) та ін. Т. 8 : Міжнародне право / Упорядники: В. Н. Денисов, К. О. Савчук ; відп. ред. В. Н. Денисов. – К. : Видавничий Дім «Юридична книга», 2004. – С. 268-278.